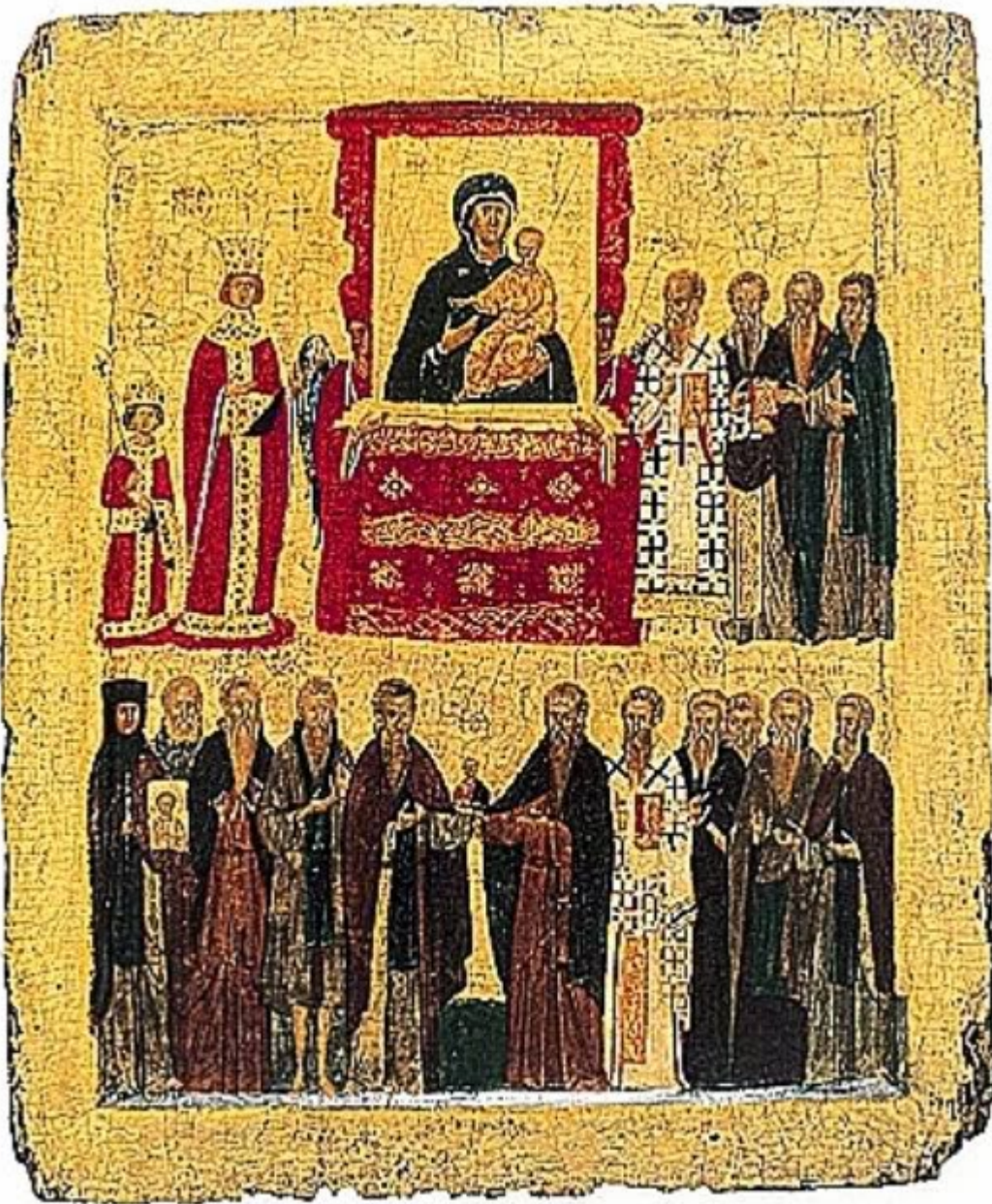

Κυριακή της Ορθοδοξίας: Τα κριτήρια της αληθινής ομολογίας πίστεως (Εβρ 11:24-26,32-40) (Μιλτιάδης Κωνσταντίνου, Καθηγητής Παλαιάς Διαθήκης, Κοσμήτορας Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

[/ Πεμπτουσία](#)

Η καθιέρωση της πρώτης Κυριακής της περιόδου της Μεγάλης Τεσσαρακοστής ως ημέρας της Ορθοδοξίας ανάγεται στα μέσα του 9ου μ.Χ. αιώνα. Συγκεκριμένα, ήταν 11 Μαρτίου του 843 μ.Χ., όταν σύνοδος στην Κωνσταντινούπολη, που συγκλήθηκε με πρωτοβουλία της αυτοκράτειρας Θεοδώρας, έθετε τέρμα σε μια έριδα που συγκλόνισε για περισσότερο από έναν αιώνα την Εκκλησία· την έριδα που έμεινε γνωστή στην Ιστορία με το όνομα “Εικονομαχία”. Η επόμενη, μετά τη σύνοδο, Κυριακή ήταν η πρώτη της περιόδου των νηστειών, και ο λαός επανέφερε σε πομπή τις εικόνες στις εκκλησίες. Με αφορμή το γεγονός αυτό η Εκκλησία θυμάται όλους τους αγώνες και τις θυσίες που απαιτήθηκαν, για να διαμορφωθεί και να εδραιωθεί αυτό που σήμερα δηλώνεται με τον όρο “Ορθοδοξία”. Αγώνες μακροχρόνιοι, που ξεκινούν, όπως αναφέρει το αποστολικό ανάγνωσμα της ημέρας, από τα βάθη των αιώνων, με τους ήρωες της *Παλαιάς Διαθήκης*, και θυσίες που κόστισαν πόνο, δάκρυα, αλλά και ποταμούς αίματος, καθώς η αντιπαράθεση ήταν ολομέτωπη και απέναντι σε δυνάμεις πανίσχυρες. Η σύμπτωση όμως της γιορτής με την περίοδο της νηστείας προσδίδει σ’ αυτήν και ένα άλλο νόημα και χαρακτήρα, εκτός από τον πανηγυρικό. Δεν είναι μέρα μόνο για πανηγυρισμούς αλλά και για περισυλλογή και αυτοκριτική. Η Εκκλησία δεν πρέπει ποτέ να ξεχνά πως ό,τι με τόσους αγώνες και θυσίες κερδήθηκε μπορεί πολύ εύκολα να χαθεί και για τον λόγο αυτό απαιτεί ανάλογους αγώνες και θυσίες, προκειμένου να διατηρηθεί ζωντανό.

Η αναστήλωση των εικόνων. Φορητή εικόνα των αρχών του 15^{ου} μ.Χ. αι. Βρετανικό Μουσείο

Η αναφορά όμως του αποστολικού αναγνώσματος σε ανθρώπους που «... αντιμετώπισαν λιοντάρια πεινασμένα, έσβησαν τη δύναμη της φωτιάς, διέφυγαν τη σφαγή, έγιναν από αδύνατοι ισχυροί, ... βασανίστηκαν ως τον θάνατο, χωρίς να δεχτούν την απελευθέρωσή τους, ... δοκίμασαν εξευτελισμούς και μαστιγώσεις, ακόμη και δεσμά και φυλακίσεις, λιθοβολήθηκαν, πριονίστηκαν, πέρασαν δοκιμασίες, σφαγιάστηκαν, περιπλανήθηκαν ντυμένοι με προβιές και κατσικίσια δέρματα, υπέμειναν στερήσεις, καταπιέσεις, κακουχίες ... πλανήθηκαν σε ερημιές και σε βουνά, σε σπηλιές και σε τρύπες της γης» (Εβρ 11:33-38) ηχεί κάπως παράξενα στα αφτιά του σύγχρονου πιστού, καθώς σήμερα ούτε η Ορθοδοξία φαίνεται να απειλείται ούτε επιτακτική προβάλλει η ανάγκη μιας ημέρας

αφιερωμένης στην Ορθοδοξία, ιδιαίτερα σε μια εποχή που τόσος λόγος γίνεται καθημερινά για τον σεβασμό των ατομικών δικαιωμάτων και η θρησκευτική ελευθερία εμφανίζεται πλήρως εξασφαλισμένη. Έτσι, δικαίως θα μπορούσε να προκύψει το ερώτημα, αν κείμενα γραμμένα αιώνες πριν από τη σύγχρονη εποχή μπορούν να προσφέρουν κάποια λύση σε προβλήματα σημερινά και να εμπνεύσουν αγωνιστική διάθεση απέναντι σε κινδύνους, που, έτσι κι αλλιώς, δύσκολα μπορεί κανείς να αναγνωρίσει.

Με αφορμή το παραπάνω κείμενο από την *Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή*, θα μπορούσε να επιχειρήσει κανείς μια απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα, ανατρέχοντας σε ένα κείμενο που προέρχεται από το ίδιο πολιτιστικό περιβάλλον με αυτό στο οποίο αναφέρεται ο απόστολος.

Στον τελευταίο λόγο του προς τους Ισραηλίτες ο Ιησούς του Ναυή, ο διάδοχος του Μωυσή, καταλήγει με την εξής συμβουλή: *«Τώρα, λοιπόν, να σέβεστε τον Κύριο και να τον λατρεύετε με ειλικρίνεια και πιστότητα. Απομακρύνετε τους ξένους θεούς που λάτρευαν οι πρόγονοί σας στα ανατολικά του Ευφράτη και στην Αίγυπτο και λατρεύετε τον Κύριο. Αν όμως δεν σας αρέσει να λατρεύετε τον Κύριο, πρέπει σή-μερα να διαλέξετε ποιον θέλετε να λατρεύετε· είτε τους θε-ούς των προγόνων σας της ανατολικά του Ευφράτη περιο-χής είτε τους θεούς των Αμορραίων στη χώρα των οποίων κατοικείτε. Εγώ πάντως και η οικογένειά μου θα λατρεύ-ουμε τον Κύριο, γιατί είναι άγιος»* (Ιησ 24:14-15). Ο Ιησούς του Ναυή θέτει τον λαό μπροστά σε ένα δίλημμα, καλώντας τον να πάρει μια απόφαση ζωής. Ο λαός ανταποκρίνεται διατυπώνοντας μια ομολογία πίστεως: *«Τότε αποκρίθηκε ο λαός και είπε: Να μη συμβεί σε μας το να εγκαταλείψουμε τον Κύριο για να λατρέψουμε άλλους θεούς. Ο Κύριος ο Θεός μας αυτός είναι Θεός· αυτός ανέβασε εμάς και τους προγόνους μας από την Αίγυπτο και μας προστάτεψε καθ' όλη τη διάρκεια της πορείας που ακολουθήσαμε και από όλους τους λαούς ανάμεσα από τους οποίους περάσαμε. Ο Κύριος έδιωξε από μπροστά μας τους Αμορραίους και όλους τους λαούς που κατοικούσαν σ' αυτήν τη χώρα· γι' αυτό, λοιπόν, και εμείς τον Κύριο θα λατρεύουμε, γιατί αυτός είναι ο Θεός μας»* (Ιησ 24:16-18).

Από το ερώτημα του Ιησού του Ναυή και την απάντηση του λαού προκύπτουν τα βασικά χαρακτηριστικά μιας αυθεντικής ομολογίας πίστεως, όπως την κατανοούν οι βιβλικοί συγγραφείς, αλλά και κάποια ερωτήματα για την ποιότητα της πίστης των σύγχρονων ορθόδοξων χριστιανών:

1. Η ομολογία πίστεως δεν μπορεί να είναι μια γενική και αφηρημένη διατύπωση κάποιων πεποιθήσεων, αλλά συνιστά συγκεκριμένη απάντηση σε συγκεκριμένο ερώτημα. Ο Ιησούς του Ναυή ρώτησε τον λαό σε ποιον θεό θέλει να πιστεύει και ο λαός απάντησε.

Το ερώτημα που προκύπτει για κάθε σύγχρονο χριστιανό είναι το κατά πόσο μπήκε ποτέ στη διαδικασία να συζητήσει με τον εαυτό του και να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους πιστεύει στον Θεό.

2. Η ομολογία πίστεως δεν μπορεί να σημαίνει συναισθηματική ή εκ παραδόσεως ένταξη σε κάποια θρησκευτική κοινότητα, αλλά προϋποθέτει ελεύθερη και προπάντων συνειδητή επιλογή.

Το ερώτημα που και πάλι προκύπτει για κάθε σύγχρονο χριστιανό είναι το κατά πόσο μπήκε ποτέ στη διαδικασία να συζητήσει με τον εαυτό του και να εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους είναι ορθόδοξος.

3. Η ομολογία πίστεως δεν μπορεί να είναι μια κατάφαση σε μια θεωρητική διδασκαλία περί Θεού, αλλά προϋποθέτει εμπειρία των ενεργειών του Θεού και συνεπάγεται συγκεκριμένη στάση ζωής. Κατά συνέπεια, η ομολογία πίστεως δεν μπορεί να είναι ξεκομμένη από τη ζωή.

Το νέο ερώτημα που προκύπτει για κάθε σύγχρονο χριστιανό είναι το κατά πόσο μπήκε ποτέ στη διαδικασία να συζητήσει με τον εαυτό του τις εμπειρίες που τον οδήγησαν στην επιλογή να γίνει ορθόδοξος και τι σημαίνει αυτό για την καθημερινή του ζωή.

Αν από τις απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα προκύψει

- ότι θεωρεί κανείς την Εκκλησία σαν έναν θεσμό ξένο προς αυτόν,
- ότι έχει συνδέσει την Εκκλησία με μια τυπική υποχρέωση της Κυριακής ή με έναν χώρο κοσμικών εκδηλώσεων σε βαφτίσια, γάμους και κηδείες,

αν προκύψει

- ότι μπαίνει κανείς στις εκκλησίες ως άτομο, ο καθένας για τον εαυτό του, ο καθένας με τα ατομικά του προβλήματα και με τις ατομικές του επιδιώξεις, και βγαίνει από αυτές ίδιος κι απaráλλακτος,
- ότι δεν έμαθε ποτέ να ζει και να λειτουργεί ως μέλος μιας κοινότητας,

τότε η Ορθοδοξία πράγματι κινδυνεύει και κινδυνεύει από ένα θηρίο πολύ πιο φοβερό από εκείνα που αντιμετώπισαν οι πρώτοι χριστιανοί μάρτυρες· κινδυνεύει

από τον ατομισμό του κάθε ορθόδοξου χριστιανού. Και μπορεί το θηρίο αυτό να μην αφαιρεί ζωές, νεκρώνει όμως τους ανθρώπους ως πρόσωπα και τους ισοπεδώνει, καθώς τους καθιστά απαθείς απέναντι σε ο,τιδήποτε δεν εμπίπτει στις ατομικές τους επιδιώξεις και φιλοδοξίες. Αλλά απάθεια, αδιαφορία για τα κοινά και ατομισμός δεν συμβιβάζονται με την Ορθοδοξία. Αν θα ήθελε κανείς να προβάλει ένα βασικό χαρακτηριστικό της ορθόδοξης πίστης, θα μπορούσε να ισχυριστεί πως αυτή χαρακτηρίζεται από τη ζωντανή συμμετοχή του λαού του Θεού στη μαρτυρία και στη βίωση της αλήθειας. Αν αυτή η ζωντανή συμμετοχή του λαού του Θεού δεν είναι σήμερα εμφανής, αυτό σημαίνει ότι οι ορθόδοξοι δεν εκπληρώνουν τον ρόλο τους, ότι έχουν εκχωρήσει την ορθοδοξία τους στους επαγγελματίες του χώρου, και αυτός είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνος, καθώς δεν προέρχεται απ' έξω αλλά από μέσα, από την αδιαφορία τους, από την έλλειψη μαρτυρίας ζωής.

Η περίοδος της Μεγάλης Τεσσαρακοστής αποτελεί θαυμάσια αφορμή για μια συνολική επανεξέταση της ορθοδοξίας του κάθε ορθοδόξου και της σχέσης του με αυτήν.